

Remiss av promemorian "Rapportering och utbyte av information om kryptotillgångar och vissa andra ändringar avseende det administrativa området på skatteområdet" (Fi2024/02600)

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i promemorian "Rapportering och utbyte av information om kryptotillgångar och vissa andra ändringar avseende det administrativa området på skatteområdet". Bakgrunden till promemorian är rådets direktiv (EU) 2023/2226 (EU) av den 17 oktober 2023 om ändring av direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbete i fråga om beskattning (kallat DAC 8). Därutöver innehåller promemorian förslag på ändringar som föranleds av det multilaterala avtalet mellan behöriga myndigheter om automatiskt informationsutbyte i fråga om kryptotillgångar och de underliggande modellreglerna för detta informationsutbyte. Vidare innehåller promemorian bestämmelser som syftar till att genomföra ändringar i OECD:s gemensamma rapporteringsnormer i fråga om automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton.

Journalistförbundets remissvar begränsas till de delar av promemorian som handlar om inskränkningar i den grundlagsskyddade handlingsoffentligheten. I promemorian föreslås att sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ärende om kryptoavgift. Skattesekretessen ska även gälla i ärenden enligt lagen om inhämtande av vissa uppgifter på skatteområdet om kryptotillgångar och om

automatiskt utbyte av upplysningar om kryptotillgångar. Sekretessen ska dock inte gälla för beslut i sådana ärenden och inte heller för beslut om kryptoavgift. Skattesekretessen är absolut och inskränker också meddelarfriheten. Om förslaget blir verklighet kommer det därmed inte finnas möjlighet till insyn i denna typ av ärenden.

Enligt Journalistförbundet finns det ett stort insynsintresse i ärenden som rör kryptotillgångar. Handel med kryptotillgångar är en verksamhet som kriminella använder för att exempelvis tvätta brottsvinster eller återinvestera brottsvinster i kriminell verksamhet, vilket är något som regeringen framfört i samband med att nya regler för utgivare och tillhandahållare av tjänster för kryptotillgångar införts.¹ Med anledning av detta finns det också, enligt Journalistförbundet, skäl att möjliggöra viss insyn i ärenden om kryptotillgångar, varför absolut sekretess och inskränkt meddelarfrihet inte kan anses motiverat.

Möjligheten till insyn i enskildas ekonomiska förhållanden har succesivt minskat under de senaste decennierna. Förmögenhetsskatten avskaffades 2007. I samband med det upphörde skyldigheten att lämna kontrolluppgift avseende dessa uppgifter till Skatteverket. Det innebär för journalisters del att det inte på samma sätt som tidigare går att granska och rapportera om enskilda personers förmögenheter.

År 2019 ändrade Skatteverket sin bedömning av offentlighet och sekretess på skattekontot. Det gjorde att fler uppgifter än tidigare ansågs omfattas av sekretess. Det handlade om uppgifter som saldon, inbetalningar, tillgodoförda belopp och räntor på ett skattekonto. För journalisters del innebar förändringen att det inte längre gick att få ut uppgift från Skatteverket om hurvida en person eller ett företag hade en skatteskuld hos Skatteverket. Skatteverkets bedömning fick också delvis stöd av Högsta förvaltningsdomstolen som i en dom 2020 slog fast att uppgifterna omfattades av bestämmelsen om databassekretess i 27 kapitlet, 1 §, andra stycket 1, OSL.²

Från och med inkomstår 2023 är uppgift om hur stor del av en beslutad förvärvsinkomst som är inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet inte längre offentlig. Det innebär att Skatteverket inte längre kan lämna ut de uppgifterna.

För journalister som granskar ekonomiska frågor har förändringarna inneburit stora hinder. Tidigare gick det till exempel enkelt att få fram uppgifter om vilka personer i Sverige som hade de största förmögenheterna och vilka som hade skatteskulder. Det finns ett uppenbart insynsintresse när det gäller den ekonomiska makten i samhället. Så som det ser ut idag finns det inte alltid förutsättningar att granska den journalistiskt. Det förslag som läggs fram i promemorian riskerar att ytterligare försvåra för journalister som vill granska enskildas ekonomi.

Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslagen i promemorian avseende offentlighets- och sekretesslagen.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet

¹ Se till exempel <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2024/10/prop.-20242543>

² Se Högsta förvaltningsdomstolen avgörande 2020-05-25, målnummer 4959-19.